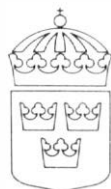

Motion till riksdagen

1987/88:A5

av Lars Werner m. fl. (vpk)

med anledning av prop. 1987/88:10 med förslag till lag om styrelserepresentation för de privatanställda, m. m.

Mot.
1987/88
A5-13

För 15 år sedan beslutade riksdagen om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar. Vpk hävdade då i riksdagsbehandlingen att lagen skulle medföra att de anställdas representanter knyts upp till företagsledningens intressen och att de blir bundna till och inlemmade i ett system som felaktigt utgår från att det finns en grundläggande intressegemenskap mellan kapital och arbete.

De erfarenheter som vunnits sedan lagen beslutades 1972 har besannat vår bedömning. Styrelserepresentationen har inte ökat de anställdas makt över sitt arbete. De anställdas representanter har mer eller mindre fått funktionen som "gisslan" i styrelserummen.

Lagen om styrelserepresentation var 1976 föremål för riksdagsbehandling i anledning av en regeringsproposition. Några viktigare förändringar i förhållande till 1972 års lag beslutades inte. Den nu framlagda proposition 1987/88:10 innebär inte heller några avgörande förändringar i lagen om styrelserepresentation.

De anställdas möjligheter att utse minoritetsrepresentation i bolagens styrelser framställdes för 15 år sedan som en reform för att öka de anställdas inflytande. Samtidigt sades rent ut att syftet inte var att förändra maktförhållandena i företagen, vilket naturligtvis är förutsättningen om de anställdas inflytande skall kunna öka. Den proposition och den departementspromemoria som låg till grund för lagförslaget (1972), att införa styrelserepresentation för de anställda, visar att det i stället var ytterligare ett steg på klassarbetets väg.

Motiveringarna för införande av styrelserepresentation för de anställda framgår tydligast i den departementspromemoria som då låg till grund för förslaget (Ds I 1972:3). Där uttrycks följande: "– – de anställda (har) viss grundläggande intressegemenskap när det gäller företagets utveckling. Det är därför en felaktig utgångspunkt att sätta de anställdas intressen mot företagets." Redan 1972 bestrids och förtigs den grundläggande intressemotsättning som finns mellan ägarna till kapitalet och produktionsmedlen och lönearbetarna, som inte äger några produktionsmedel och därför måste sälja sin arbetskraft till kapitalisten för att kunna leva.

Utgångspunkten för lagen var även att de anställdas styrelserepresentanter inte "ensidigt" skulle företräda de arbetandes intressen. I promemorian sägs följande:

Givetvis innebär det nu sagda inte att löntagarrepresentanterna ensidigt och kompromisslöst bör förfäkta sin grupps speciella intressen. De bör naturligtvis mot bakgrund av övriga styrelseledamöters synpunkter söka väga olika argument och fakta mot varandra med beaktande av att det övergripande målet alltid bör vara att verka för företagets vidareutveckling. På detta sätt bör de olika styrelseledamöterna komplettera varandra. Att representanter för arbetstagararna införs i kretsen av styrelseledamöter bör således i princip inte påverka bilden av hur styrelsen och de enskilda styrelsemedlemmarna arbetar.

Man kan av detta utläsa att arbetarrepresentanten i styrelsen inte får vara partsrepresentant. I en annan del av lagen däremot slås fast att arbetarrepresentanten inte får vara med och behandla frågor i styrelsen som rör kollektivavtal eller frågor som rör stridsåtgärd.

Femton års erfarenhet av styrelserepresentation för de anställda bekräftar att klassarbetspolitiken och medbestämmandefilosofin knyter upp de anställda och deras fackliga organisationer till strävanden att understödja och underlätta den kapitalistiska strukturomvandlingen och koncentrationsprocessen. Den kraftiga strukturomvandling som präglade senare delen av 1970-talet och början av 1980-talet har visat att lagarna varit tandlösa instrument för att hävda de arbetandes intressen. Dessutom har klassarbetsfilosofin som präglar styrelserepresentationen och MBL avvärjat fackföreningsrörelsen ideologiskt. Bristande stridsberedskap har inneburit att 1980-talets nyliberala våg trängt tillbaka fackföreningsrörelsens maktpositioner.

De anställdas styrelserepresentanter har ofta klagat på att beslut i styrelsen varit tagna på förhand i ett "förgemak" till styrelserummen. I propositionens lagförslag 13 § föreslås därför att arbetarrepresentanterna skall få närvara när ett ärende förbereds inför ett styrelsemöte. I detta ligger en illusion om att arbetarrepresentanterna på ett tidigt stadium skall kunna påverka kapitalägarnas styrelseledamöter. Naturligtvis kan duktiga och kunniga arbetarrepresentanter påverka, men i det fall när intressen står mot varandra är det bara en from förhoppning att arbetarrepresentanter, utan konkreta demokratiska rättigheter och en stridsberedd fackförening bakom sig, skall kunna förändra kapitalägarnas intresseriktning.

Huvudfrågan är därför inte hur tidigt fackföreningens representanter kommer in i bilden vid ett beslut, utan hur stor makt och hur stora rättigheter en fackförening har.

Den kritik vänsterpartiet kommunisterna riktade mot förslaget 1972 gäller också förslaget till styrelserepresentation för de privatanställda, vilket nu föreläggs riksdagen. Vi hävdade 1972 att de anställdas representanter – för att inte bli uppbundna – skulle verka i styrelserna som partsrepresentanter. De skulle inte vara underkastade sekretess utan kunna informera och rådgöra med alla de arbetare som valt dem samt även ha vetorätt i avgörande frågor vid beslut i styrelsen, så att inga beslut, riktade mot de anställdas intressen, skulle kunna fattas. Vpk hävdade även att styrelserepresentation för de anställda förutsatte lagstadgade demokratiska rättigheter på arbetsplatserna för de anställdas fackföreningar.

Vänsterpartiet kommunisternas inställning är densamma i dag. Skall en lag om styrelserepresentation för de privatanställda vara något annat än en

klassarbetslag, måste den grunda sig på att de arbetandes fackliga organisationer har demokratiska rättigheter på arbetsplatsen, att deras styrelserepresentanter har ställning som partsrepresentanter med vetorätt i avgörande frågor och att de inte kan åläggas sekretessplikt.

Regeringens proposition 1987/88:10 innehåller inte dessa förutsättningar för styrelserepresentation för de anställda. Vpk avvisar därför nu som tidigare förslaget till styrelserepresentation på dessa grunder och begär i stället av regeringen ett nytt förslag utifrån de förutsättningar som presenteras i motionen.

Mot. 1987/88
A5

Hemställan

Med hänvisning till det anförda föreslås

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1987/88:10,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om styrelserepresentation för de privatanställda som innebär att de anställda styrelserepresentanterna skall vara partsrepresentanter med vetorätt och att de icke åläggs sekretessplikt enligt de förutsättningar motionen anför.

Stockholm den 6 november 1987

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Jörn Svensson (vpk)

Alexander Chrisopoulos (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Nils Berndtson (vpk)

Inga Lantz (vpk)

Karl-Erik Persson (vpk)